

el ene j aj anize

*samoqal aqo integraciisa da erovnebaTSorisi
urTierTobebis centri*

bil ingvuri programebi da submersiul i ganaTI eba eTnikuri umci resobebis aTvis saqarTvel oSi

abstraqti

winamdebare statia warmoadgens saqarTvel oSi mimdinare bil ingvuri ganaTI e-
bis Sesaxeb Catarebul i kvl evis anal izs. statiis pirvel nawil Si ganxil ul i
iqneba bil ingvuri ganaTI ebis saWiroeba da saxel mwifo pol itika saqarTve-
l os konteqstSi. statiis momdevno nawil Si mkiTxvel s vTavazobT bil ingvuri
ganaTI ebis programebis mimoxil vas, xol o statiis ZiriTadi nawil i moicavs
kvl evas saqarTvel oSi mimdinare submersiul i ganaTI ebisa da sxva bil ingvuri
programebis efeqturobis Sedarebis mizniT. kvl eviT nawil Si warmodgenil i
iqneba kvl evis meTodol ogia da miRebul i Sedegebis anal izi. kvl evis Sedegad
gavdivarT daskvnaze, rom mimdinare submersiul i ganaTI ebis programis efeq-
turoba minimal uria, xol o sxva bil ingvuri ganaTI ebis programebis ganxor-
ciel ebis meTodebi gadaxedvas saWiroebs, maTi Sedegebis Semdgomi gaumj obese-
bis mizniT.

Sesaval i

bil ingvuri / mul til ingvuri ga-
naTI ebis sakiTxma 21-e saukuneSi aq-
tual obis piks miaRwia. man SeiZina
udidese mniSvnel oba adamianisaTvis,
romelic aris aqtiuri rogorc
profesiul i Tval sazrisiT, aseve
yovel dRiuri srul yofil i interaq-
ciis kuTxiTac. bil ingvuri ganaTI e-
ba gansakuTrebiT mniSvnel ovania eT-
nikuri umciresobebisTvis. es aris
erT-erTi yvel aze optimal uri gamo-
saval i, xel i Seuwyos maT CarTvas
sazogadoebriv cxovrebaSi da sax-

el mwifos srul fasovan moqal aqee-
bad Camoyal ibebas.

Cveni kvl evis mizania mimdinare
bil ingvuri programebis efeqturo-
bis Sedareba submersiul ganaTI e-
basTan, romlis ganxorciel ebis
tendenciac saqarTvel oSi matul obs.
statiaSi warmodgenil i iqneba am
sakiTxis Sesaxeb Catarebul i kvl evis
Sedegebi da maTi anal izi, agreTve
gTavazobT rekomendaciebs kvl evis
procesSi aRmoCenil i probl emebis
gadaWris mizniT.

ბილინგვური განათლების როლი საერთო ენაში

საერთო ენის გეოგრაფიული მდებარეობისა და პოლიტიკური ურთიერთობის გამო, ეთნიკური, რელიგიური და ენობრივი მრავალფეროვნებით ხასიათდება. უახლესი ისტორიის მანძილზე ეთნიკური უმცირესობების მიმართ კარტული სახელმწიფოს დამოკიდებულება განსხვავებული იყო სხვადასხვა პოლიტიკური მიმართულების დროს. საბოლოო პერიოდში სამოქალაქო ინტეგრაცია დიდ პრობლემად არ იქცა, ვინაიდან, ისევე, როგორც კარტული, ეროვნული უმცირესობებიც საბოლოო მოქალაქეები იყვნენ და ერთი საერთო სახელმწიფო ქვეყნებში ერთიანდებოდნენ. გარდა ამისა, მნიშვნელოვანი იყო ენის ფაქტორი, რუსული ენა იქცა ოფიციალურ ენად და შესაბამისად, ეს ენა იყო კარტული და არაკარტული ენისათვის მოსახლეობის შემაკავსებელი რგოლი. საბოლოო კავშირის დასის შემდეგ საერთო ენაში (ზვიად გამსახურდიას პრეზიდენტობის დროს) ეთნიკური უმცირესობების მიმართ გაჩნდა სტერეოტიპული დამოკიდებულება, რამაც მათი საერთო ენისადან გადინება გამოიწვია. ასეთ დამოკიდებულებებს ზირიტაძის პოლიტიკური ხასიათის კონფლიქტში და ერებს შორის მტრობაში მივყავართ, რაც არასასურველია ეთნიკური უმცირესობების მსხვილობისათვის და განვითარების მიზნიდან გამომდინარე. სწორედ ამ მიზეზის გამო, საერთო ენაში 2004 წლიდან უკვე მკვეთრად შეიქცა დამოკიდებულება ეროვნული უმცირესობების მიმართ და

დაიგემა პროექტები მათი ინტეგრაციისათვის. ამ მიზნის მისაღწევად ერთ-ერთი ოპტიმალური გზა მათი ენობრივი განვითარების კუთხით ინტეგრაცია იყო და, შესაბამისად, საერთო ენისად მიმართული დამოკიდებულების ენობრივი პოლიტიკის გათვალისწინება. არნისნული ენობრივი პოლიტიკის ფარგლებში განხორციელდა და დაინერგა ბილინგვური განათლების პროგრამები. არსისნავია, რომ ბილინგვური განათლების ხელშეწყობა ადგილობრივი და საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციების ხანგრძლივი მუშაობის დამსახურებაა, რამაც განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს აქვია ეთნიკური უმცირესობების, ბილინგვური განათლების გზით სახელმწიფო ენის სწავლების აუცილებლობა. დრედრეობით საერთო ენაში რამდენიმე ბილინგვური პროგრამა ხორციელდება, თუმცა არაკარტული ენისათვის უმეტესობა „სუსტი“ ბილინგვური პროგრამის ახორციელებს (თაბატაძე, 2011). ამ პროგრამების განხორციელების კვალიდან, საერთო ენაში იზრდება კარტული ენისათვის არაკარტული ენისათვის მოსწავლეების უმრავლესობის ენის სწავლის ტენდენცია. ეს პროგრამა სუბმერსიის სახელითაც ცნობილი და იგი „სუსტი“ ბილინგვური პროგრამების რიგში ერთიანდება. სუბმერსიისა და სხვა „სუსტი“ და „ზღირ“ ბილინგვური პროგრამების სტატის შემდეგ ნაწილში განვიხილავთ, არწერთ მათ მიზნების განხორციელების პროცესში.

bil ingvuri ganaTI ebis susti da ZI ieri programebi

bil ingvuri ganaTI ebis ara erTi saxe arsebobs. beikerma tipol ogizaciisas isini dayo "susti" da "ZI ier" bil ingvur programebad. es dayofa pirobiTi araa, "susti" bil ingvuri programa gankuTvnili ZiriTadad orenovan garemoSi mcxovrebi bavSvebisaTvis. swavl ebis mizani aris monolingvizmi saxel mwifo enaze an SezRuduli bil ingvizmi. mizani SeiZI eba ganpirobebuli iyos saxel mwifo interesebiT an TviT eTnikuri umciresobis interesebidan gamodinare. "ZI ieri" bil ingvuri ganaTI ebis programebis daniSnul ebaa bavSvis mSobl iuri enisa da kul turis SenarCuneba da misi gamdidreba (Semmatebeli konteqsti) meore enis Seswavis gziT. skutnab-kanj asma bil ingvuri ganaTI ebis tipebi sam ZiriTad nawilad dayo, roml ebsac qvemoT warmogidgenT:

„susti“ bil ingvuri ganaTI ebis programebi: 1. tranzituli bil ingvuri ganaTI eba-programis mizania SedarebiTi monolingvizmi, ar xdeba umciresobis enis sruli aRmofxvra, igi nel-nel a gani devneba saswavo procesidan. 2. ZiriTadi/ucxo enis swavl ebiT-programa gankuTvnili umravlesobis warmomadgenlebisaTvis, swavl eba skol aSi mimdinareobs umravlesobis enaze, xolo ucxo ena iswavl eba rogorc sagani, Sesabamisaatobrivi datvirTviT. programis mizania SezRuduli bil ingvizmi. 3.

separatistuli bil ingvuri ganaTI eba-aris umciresobis mxridan radikaluri damokidebul eba umravlesobis enis mimarT, sakuTari enis da kul turis Tavdacvis mizniT(SubiTiZe, tabataZe, 2010). programis mizania monolingvizmi da monokul turuloba.

„ZI ieri“ bil ingvuri ganaTI ebis formebi: 1. imersia - ganaTI ebis amodelis mixedviti, swavl eba pirveli ori wl is ganmavl obaSi meore enaze mimdinareobs da nel-nel a ematebamSobl iuri enis datvirTva. programis mizania bil ingvizmi da orenovani ganaTI eba, agreTve enis SenarCuneba. imersiisTvis damaxasiaTebelia gamamdidrebeli konteqsti (beikeri, 2010). 2. umciresobaTa enis SenarCunebis programa - ganxorciel ebis dros umciresobisa da umravlesobis enebi monacvl eobiT gamoiyeneba. umciresobis enis warmomadgeneli bavSvebi skol aSi swavl oben umciresobis enaze, umravlesobis ena jerrjerobiT mxolod saswavo sagania, programis saboloo mizani ki aris orive enaSi sruli bil ingvizmi (tabataZe, 2010).

3. dualuri bil ingvuri ganaTI eba-umciresobisa da umravlesobis warmomadgenel ebi swavl oben erT skol aSi, erTsa da imave pirobebSi, erTi da imave programiT. swavl ebis enad gamoiyeneba orive ena. programis mizani aris bil ingvizmi da bikul tural izmi. 4. umravlesobis enaze bil ingvuri programa-umravlesobis enaze bil ingvuri ga-

naTI eba warmoadgens umravl esobis ori an meti enis gamoyenebas swavl a/swavl ebis procesSi. or enaze swavl ebis SemTxvevaSi ena da sagnis Sinaarsi iswavl eba integrirebul ad, rac gul isxmobs enis Seswavl as garemo faqtorebis gaTval iswinebiT.

monolingvuri ganaTI ebis forme-
bi: 1. segregaciul i- swavl eba mimdi-
nareobs mxol od umciresobis enaze.
umaRI es saswavl ebl ebSi swavl eba,
rogorc wesi, mimdinareobs oficia-
l ur/umravl esobis enaze da arsebu-
l i programis fargl ebSi umcireso-
bis enis warmomadgenl ebs ar eZl e-
vaT Sansi Semdgomi swavl is gagrZe-
l ebisa da karierul i winsvl isa, es
aris saxel mwifo pol itika, romel ic
miznad isaxavs erovnul i umcireso-
bebis daqvemdebarebas kul turul -
enobrivi izol irebis gziT (tabataZe,
2010). 2. submersia sakompensacio gak-
veTil ebiT - aris submersiis saxeo-
ba, romel ic gul isxmobs umcireso-
bis enis moswavl eebisaTvis damate-
biTi gakveTil ebis Catarebas umrav-
l esobis enis ufro kargad aTvisebis
mizniT. programa gaTvl il ia imisaT-
vis, rom moswavl eebi ar CamorCnen
da saskol o programa kargad aiTvi-
son (bagauri, 2010).

submersia - aris bil ingvuri ga-
naTI ebis yvel aze susti programa
da igi exebs im bavSvebs, roml ebic
arian emigrantTa oj axebidan da
warmoadgenen qveyanaSi erovnul um-
ciresobaTa jgufs. isini ganaTI ebis
sawysis etapzeve swavl as iwyeben
saxel mwifo enaze, romel ic maT an

saerTod ar esmiT, an nawil obriv
aqvT ganviTarebul i kompetenciebi
mocemul enaSi. swavl ebis mizania,
bavSvma rac SeiZl eba swrafad Seis-
wavl os umravl esobis ena. es mizani
aris ara mxol od enobrivi kuTxiT
gamowveul i, aramed ufro mniSvnel o-
van rol s TamaSobs saxel mwifo po-
l itika, enobrivi niSniT asimil acia
ufro momgebiania saxel mwifosTvis,
sadc sxvadasxva enobrivi jgufis
warmomadgenl ebi cxovroben. mas
sxvadasxva erovnebis warmomadge-
nel Tan ar dasWirdeba gansxvavebul i
midgoma da pol itika, saskol o sub-
mersiis gziT advil ad da Tana-
droul ad moaxdens maT enobrivi asi-
mil acias. qveynis yvel a mcxovre-
bisTvis erTi saerTo ena iqneba
saerTo kul turisa da Rirebul ebe-
bis simbol o (bagauri, 2010). aseve
aranakl eb mniSvnel ovania is saxel m-
wifoebrivi mizani, romel ic submer-
siul i programebis ekonomikur gaT-
vl ebs ukavSirdeba da udavod dafi-
nansebis ekonomiiis saSual ebas iZl e-
va (gorgaZe. 2011). submersia aseve
xSiradaa gamowveul i aramdgradi
pol itikuri mdgomareobiT. am pro-
gramas xSirad mimarTaven im SemTxve-
vaSi, rodesac erovnul i umciresobe-
biT dasaxl ebul regionebsi xSiria
pol itikuri gamosvl ebi da socia-
l uri areul oba. garda amisa, sub-
mersiis ganmapirobebel i kidev erTi
Zl ieri faqtoria mSobl ebis survi-
l i, maTma Svil ebma rac SeiZl eba
mal e Seiswavl on umravl esobis ena.
mSobl is interesi ganpirobebul ia im

SegnebiT, rom saxel mwifo enaze xdeba nebsmieri oficial uri saubari, ganaTI ebis miReba SesaZI ebel ia mxol od umravl esobis enaze, da bol os, es pirdapir ukavSirdeba karrerul winsvl as. koncefciuri xedviT ki, submersiis arsi ukavSirdeba wyal Si CayvinTvas maSin, roca bavSvma ar icis curva... gamosaval i aris mxol od ori: an unda iswavl os curva da gacuros, Sesabamisad, iswavl os ena da integrirdes mosaxl eobaSi am kuTxiT, an CaiZiros da daiRupos.

submersiul i ganaTI ebis programa CvenTvisac sainteresoa imdenad, ramdenadac saqarTvel oSi igi xorciel deba sxva danarCeni bil ingvuri programebis paral el urad. igi saintersoa im kuTxiTac, rom dResdReobiT saxel mwifo politika fokusirebul ia sxva, eTnikuri umcire sobebis identurobis SenarCunebaze orientirebul i bil ingvuri programebis ganxorciel ebaze. submersiis programis fargl ebSi saqarTvel oSi kvl evebi ar Catarebul a da es sakiTxi kargad Seswavl il i ar aris, Tumca is faqti, rom araqarTul enovani moswavl eebi Sedian qarTul enovan skol ebSi da swavl oben qarTul seqtorze - iwvevs interess maTi akademiuri moswrebis mimarT. unda aRiniSnos, rom am programis fargl ebSi Sedegi yovel Tvis warmatebul i araa. zogadad, submersiis programiT bavSvebis erTi nawil i axerxebes, warmatebiT gaarTvas Tavi swavl as da meore enaSic iseTive

kompetenturi gaxdes, rogorc mSobli iurSi. Tumca, aseTi SemTxvevebi minimal uria ara mxol od saqarTvel os magal iTze, aramed msofli o gamocdil ebis gaTval iswinebiT. mkvl evarTa didi nawil i (val desi, 2000, facio, 1995) cal saxad miuTitebs am programis araefqturobaze da miiCnevs, rom igi aris radikal uri saganmanaTI ebl o programa. saqarTvel oSi, rogorc ukve aRvniSneT, am sakiTxTan dakavSirebiT empiriul i kvl evebi ar arsebobs da, vfiqrobT, saintereso iqneboda probl emis ufro Rmad Seswavl a. warmodgenil i statiis fargl ebSi Catarebul i mciremasStabiani kvl evis mizanic swored am programasTan dakavSirebul i probl emebis kvl eva da misi Sedarebaa im bil ingvuri programebis miRwevbTan, roml ebic saxel mwifo politikis mxardaWeriT xorciel deba.

kvl evis meTodol ogia

Cven mier Catarebul i kvl evis mizani iyo saqarTvel oSi mimdinare bil ingvuri programebis Sedegebis Seswavl a da maTi Sedareba submersiis programasTan. kvl evis fargl ebSi ganxil ul iqna arsebul i bil ingvuri ganaTI ebis programebi, Seswavl il iqna sakadro resursis roli bil ingvuri ganaTI ebis programebis ganxorciel ebis procesSi da moswavl eebis motivacia qarTul i enis Sesaswavl ad. bil ingvuri ganaTI ebis programebis efeqturobis Sesadarebl ad submersiis pro-

გრამათან, მათი განხორციელებული პროცესი არსებობს პრობლემებისა და გამოწვევების შესაფასებლად შესვლილი იქნა შემდეგი საკვლევი საკითხები: ა) ბილინგვური განათლება რომელი ტიპის პროგრამები ხორციელდება ქ. მარნეულის საჯარო სკოლებში. ბ) როგორია ბილინგვურ პროგრამების ჩართული მოსწავლეთა აკადემიური მოწვევა. გ) არსებობს თუ არა სურვილი და მოტივაცია მოსწავლეებს სკოლაში ჩართული იქნა შესვლით. დ) რამდენად მარალია მსოფლიოების სასწავლო პროცესი ჩართული ობიექტების ხარისხი. ე) ხელისშემშლელი ფაქტორების გამოვლენა სახელმწიფოების შესვლით პროცესში.

კვლევების დიზაინი - კვლევების ჩატარების მიზანმიმართული კვლევების მიზანი იყო საკითხის გამოვლენა კვლევის და პრობლემის გადაჭრის გზების ძიება: ჩატარდა როგორც გამოვლენის ინტერვიუები, აგრეთვე დამუშავდა რესურსცენტრის მიერ მოწოდებული მონაცემები სკოლების შესახებ და მოსწავლეთა აკადემიური მოწვევის ჟურნალები. გამოვლენის ინტერვიუ ჩატარდა ფოკუს-ჯგუფთან, რომელიც წარმოადგენდა მოსწავლეების მიერ ჩატარებულ ინტერვიუებში, აგრეთვე დამუშავდა რესურსცენტრის მიერ მოწოდებული მონაცემები სკოლების შესახებ და მოსწავლეების ჟურნალები. გამოვლენის ინტერვიუ ჩატარდა ფოკუს-ჯგუფთან, რომელიც წარმოადგენდა მოსწავლეების მიერ ჩატარებულ ინტერვიუებში, აგრეთვე დამუშავდა რესურსცენტრის მიერ მოწოდებული მონაცემები სკოლების შესახებ და მოსწავლეების ჟურნალები. გამოვლენის ინტერვიუ ჩატარდა ფოკუს-ჯგუფთან, რომელიც წარმოადგენდა მოსწავლეების მიერ ჩატარებულ ინტერვიუებში, აგრეთვე დამუშავდა რესურსცენტრის მიერ მოწოდებული მონაცემები სკოლების შესახებ და მოსწავლეების ჟურნალები.

რაიონის სოფ. სულავერის სკოლაში ჩატარდა კვლევების ინტერვიუები. გამოვლენის ინტერვიუები ჩატარდა სკოლაში ჩატარებულ ინტერვიუებში, აგრეთვე დამუშავდა რესურსცენტრის მიერ მოწოდებული მონაცემები სკოლების შესახებ და მოსწავლეების ჟურნალები. გამოვლენის ინტერვიუ ჩატარდა ფოკუს-ჯგუფთან, რომელიც წარმოადგენდა მოსწავლეების მიერ ჩატარებულ ინტერვიუებში, აგრეთვე დამუშავდა რესურსცენტრის მიერ მოწოდებული მონაცემები სკოლების შესახებ და მოსწავლეების ჟურნალები.

კვლევების მიზანმიმართული კვლევების მიზანი იყო საკითხის გამოვლენა კვლევის და პრობლემის გადაჭრის გზების ძიება: ჩატარდა როგორც გამოვლენის ინტერვიუები, აგრეთვე დამუშავდა რესურსცენტრის მიერ მოწოდებული მონაცემები სკოლების შესახებ და მოსწავლეების ჟურნალები. გამოვლენის ინტერვიუ ჩატარდა ფოკუს-ჯგუფთან, რომელიც წარმოადგენდა მოსწავლეების მიერ ჩატარებულ ინტერვიუებში, აგრეთვე დამუშავდა რესურსცენტრის მიერ მოწოდებული მონაცემები სკოლების შესახებ და მოსწავლეების ჟურნალები.

swavl is Semdgomi gagrZel ebis mizniT - minimal uria; 4) mSobl ebisa da Temis saswavl o procesSi CarTul obis dabal i xarisxi, arasakmarisi sakadro resursi, maswavl ebel Ta dabal i kval ifikacia da saswavl o da meTodikuri masal ebis uqonl oba ZiriTadi xel isSemSl el i faqtorebia enis swavl ebis procesSi.

kvI evis Sedegebis anal izi

1) ara qarTul enovan moswavl eTa enobrivi kompetenciebi qarTul enaSi dabal ia - oTxI enobrivi unaris mixedviT (wera, kiTxva, metyvel eba, mosmena) ara qarTul enovani moswavl eebis Sefaseba TiToeul i skol is maswavl ebl ebis mxridan gansxvavebul ia. zogadad aRiniSneba yvel aze meti sirTul e werisa da kiTxvis komponentebSi, gansakuTrebiT dawyebiT kl asebsi. aRsaniSnavia, rom sirTul eebi erTi mxriv ganpirobebul ia qarTul i enis Seswavl asTan dakavSirebul i probl emebiT, xol o meore mxriv ki, winare codnisa (mSobl iur enaze wignierebis) da transferul i unarebis arasakmarisi ganviTarebiT (gorgaZe, 2012). ara qarTul enovan skol ebSi mimdinare bi l ingvuri programebis fargl ebSi gamokiTxul i maswavl ebl ebis informaciiT, moswavl eebis enobrivi kompetenciebi met-nakl ebad gansxvavebul ia, magal iTad, qvemo saral is azerbaijanul enovan skol aSi moswavl eebis SedarebiT ukeTesi enobrivi kompetenciebi aRiniSna, rac sapirispiro Sedegia Saumianis som-

xurenovani skol is moswavl eebis enobrivi unarebisa. agreTve enobrivi unarebis saSual o doneze miuTiteben j andaris skol is maswavl ebl ebic, sadac sxvadasxva bi l ingvuri programebi xorciel deba. gansakuTrebiT mZime mdgomareoba enobrivi unarebis ganviTarebis mxriv Sul averis qarTul enovani skol is ara qarTul enovan moswavl eebis aqvT. isini CarTul ebi arian submersiul i ganaTl ebis programaSi, swavl oben qarTul skol aSi, qarTul enovani moswavl eebis gverdiT. moswavl eTa dabal i enobrivi kompetenciebi maswavl ebl ebs izul ebul s xdiT, gaiaron saswavl o masal a SedarebiT nel i tempiT, rac Tavis mxriv, maT gverdiT myofi qarTul enovani moswavl eebisaTvis araxel sayrel i da nakl ebad saintereso. faqtobrivad, verc qarTul enovani da verc ara qarTul enovani bavSvebi programis fargl ebSi ver swavl oben standartis mixedviT, radganac erTi mxarisaTvis is rTul ia enis arcodnis gamo, xol o meore, qarTul enovani mxaristaTvis Semaferxebel ia ara qarTul enovani moswavl eebis mxridan auT visebl obis gamo. submersiis programis nakl i da sisuste swored aseTi sirTul eebis gamovl enaa, rasac Sul averis skol is magal iTze isic amZafrebs, rom skol as ar hyavs aseTi programisaTvis kval ificiuri saswavl o kadrebi.

enobrivi unarebis ganviTarebis sakiTxi Zal ian mniSvel ovani da probl ematuria gamokiTxul i skol e-

ბისათვის. საუროა პრობლემების ადგილზე შესვლა და მოსვლის ების ინდივიდუალური საუროების გათვალისწინებითების სვლების მეთოდის სეკულარული, იმისთვის რომ ენობრივი კომპეტენციების ღონამ მომავალში საფუძველი გაუზაროს მარალ აკადემიურ მიწვევებს.

2) მოსვლის ეტა ზოგადი აკადემიური მოსწრება და მიწვევები იმ საგნების, რომლებიც ღართულ ენაზე ისვალ ება ზალიან დაბალია - კვლევების ერთ-ერთი მიზანი იყო მოსვლის ების აკადემიური წამატების შესახებ ინფორმაციის მიწება. 1-4 კლასების აკადემიურის ნების ჯრნალი არ იწრება, მოსვლის ების აკადემიური წამატების შესაწებად ვიქს მწრვანელი ზირიტადი მოსვლის ების ორბული ინტერვიუებით.

გამოკითხული მოსვლის ებელი ტა უმრავლესობა არწინა, რომ მოსვლის ების ზოგადი აკადემიური მოსწრება და მკამოფილი ებელია, ამასწინავე მათ მიუთქტეს, რომ არიან ისეტი მოსვლის ებიც, რომლებიც ერთწირად ცუდად სვალ ობენ როგორც ღართული ისე არაღართული ენოვან საგნებს. მათი დაბალი აკადემიური სედეგების მიწეზად მოსვლის ები ებმა დასახელეს მოსვლის ების გადენების დიდი მაცვენელი. ეს ფაქტი კიდე ერთი და მატებითი მიწეზა, ღართული ენის არკოდნის ორდა, რაც მოსვლის ების ხელს უწლის აკადემიურ წინსვლას. გადენების ზირიტადი მიწეზად დასახელდა მოსვლის ების სასოწლო-სამეურნეო საკმინობასი აკტიურად ღართული ობა. გამოკითხული სკოლებიდან მოსვლის ეტა სედარებით

კარგი აკადემიური მოსწრება არწინა არაღართული ენოვან, ბილინგვურ სკოლებში, სადაც მოსვლის ები ებმა მიუთქტეს, რომ მოსვლის ეტა ზოგადი აკადემიური მოსწრება უწრე მარალია, ვიწრე აკადემიური წამატება იმ საგნების, რომლებიც ღართულ ენაზე ისვალ ება, ტუმა ენობრივი უნარების ორბული წარების კვალდაკვალ, მოსვლის ები ღართული ენოვანი საგნების აწვისებასაც აწრეხენ. ორსაკუწრებით დაბალი აკადემიური მოსწრება დაწისწრედა ღართული ენოვან სუბმეწისულ სკოლაში, სადაც მოსვლის ების უმრავლესობა არ იწის ღართულ ადწრეკითწვა, ვწრე აწრეხენ ღართულ ენაზე მოსვლის ების გადამული გაკვეთილიდან წინაწრის გამოტანას. არწინული სკოლის 1-5 კლასების, ტიტოული საგნის (სპორტის გამოკლებით) მოსვლის ეტა მიწვევები ზალიან დაბალია. არაღართული ენოვანი მოსვლის ების აკადემიური წამოწენის მიწეზად გამოკითხულმა მოსვლის ებმა დასახელეს მათი დაბალი ენობრივი კომპეტენციები, ხოლო ღართული ენოვან მოსვლის ებთან ის ორემო, სადაც მათ ნაკლებ წრადწებას უწმობენ კლასის არსებულის არაღართული ენოვანი მოსვლის ების სწრების გამო (91,6% - არაღართული ენოვანი, 8,4% - ღართული ენოვანი). მოსვლის ები ებმა მიუთქტეს, რომ გაკვეთილების გადენების მაცვენელი მათთან საკმაოდ დაბალია. ამის მიწეზი შესაწლოა იწოს მსობლების მიწრე სუბმეწის პროგრამის იდენწირება ხარისწიან განათლებასთან, რომელიც მათი სწილებისათვის ეწეწური იწება. შესაწლოა ეროვნული უმწირესობების

მართ პრობლემატურია. მსობლებს არ აკვთ მოთხოვნა, მათმა სწილებმა იცოდნენ ელემენტარული კართლის ნაკვალაფი უფრო რრად, ისევე როგორც სკოლაში ყველა სანიკარგად, ვინაიდან ვეხდავენ განათლებას აუცილებლობას, არ გააცნიათ ინფორმაცია იმ შესაზილებების შესახებ, რომლებიც ბავშვებს ეყნებათ კარგი განათლების მიღების შესდეგად. გარდა არნისნული ფაქტორებისა, მასევე ებისათვის მნიშვნელოვანია აგრეთვე სავალი ოდა მეთოდური მასალებების უკმარისობა. გამოკითხული სკოლებიდან უფრო მეტად არაკართლენოვანი, ბილინგვური სკოლაში იყენებენ ვიზუალურ მასალებს და აუდიოტექნიკას საგვეტილო პროცესში შესრად, ვინაიდან მათ ამის შესაზილება აკვთ. ტუმა, განიცდიან ვიდეო- და აუდიოდისკების ნაკლებობას, რაც მათ ხელს უშლის, უფრო მრავალფეროვანი და საინტერესო გახადონ ბავშვებისათვის კართლენოვანი გვეტილი. სკოლებში მოიპოვება კომპიუტერი (ისევე როგორც - კომპიუტერები) და CD-ფილერები, ტუმა ისინი ზალიან მცირე რაოდენობითაა და ყველა კლასისათვის არ არის საკმარისი. გარდა აუდიო-ვიდეო ტექნიკისა, სკოლები განიცდიან ვიზუალური მასალების უკმარისობას. იმ ფაქტიდან გამომდინარე, რომ სეველებს დაბალსაფეხურზე მოსეველებს არეკმა კონკრეტულ-საგნობრივია, ზალიან მნიშვნელოვანია, მათთვის ცნებების ახსნასთან ერთად მათი არმნიშვნელობის ცნებაც.

გამოკითხული თამიერ დასახელებული ხელისშეშელი ფაქტორების გარდა, აგრეთვე მრავალფეროვანი

ბილინგვური, ასევე კართლენოვანი სკოლებში საკადრო რესურსების კვალიფიკაციის საკითხი. სკოლები საკადრო რესურსების დეფიციტს განიცდიან. მოკლემედი მასეველები არ ფილებენ ბილინგვური სეველებისათვის საურომეთოდებს, ხოლო ახალი კადრები მათი ცანაკვლების პესექტივაც ერერობით არ ცანს. განათლების სამინისტრომერ განხორციელებული ტრენინგები და პროექტები მასეველებების გადამზადებასთან დაკავსირებით მისალებელია, ტუმა ისინი დროში არამდგრადი და ეფექტურობა დაბალია, ვინაიდან ვეფილებენ ბილინგვური სეველების მეთოდებს. საურო, სევე არნისნული პრობლემებთან ერთად, გადაიხედოს ბილინგვური სკოლების საკადრო რესურსების საკითხი და დაიგეგმოს შესაბამისი რისიზიებები.

დასკვნა/კვლების შედეგები

კვლების შედეგად გამოვლინილი პრობლემები და სირთულეები გასათვალისწინებელია ბილინგვური განათლების გაუმჯობესების მიზნით და შესაბამისად, მიღებული შედეგები შესაზილებულია მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი გახდეს მომავალი საგანმანათლებლო რისიზიებების დაგეგმვისათვის. მნიშვნელოვანია, თითოეული პრობლემატიკური უფრო რრად იყნას შესეველები და მისი მოგვარების რისიზიებებიც სევე დაიგეგმოს. გამოვლინილი პრობლემებიდან უპირველესია საკადრო რესურსების დეფიციტი და არსებული მასეველებების კვალიფიკაციის დაბალი დონე. ის მასეველები, რომლებიც ბილინგვური სეველებს ახორციელებენ, განათლების

სამინისტროს პროექტების ფარგლებში არიან არაერთი სკოლა, რომელიც მიზნობრივად არის დაგეგმული. მათი მუშაობის ეფექტურობა დროის მიხედვით, შესაძლოა, არამდგრადი არმოქმედოს, ვინაიდან მათი სკოლაში სწავლების მოტივაცია უმეტესად, შესაძლოა, განპირობებული იყოს გარეგანი მотивატორებით, მაგალითად, როგორცაა კარგი ანაზრება („პროექტი ასწავლებს გარეგანად, როგორც მეორე ენა“ - 1000 ლარიანი მასწავლებელი), სამომავლო სარგებლობის მოლოდინი („გარეგანი ენის მომავალი უზრუნველყოფს“ - სამაგისტრო გრანტი) და ა.შ. არნაირი ფაქტორების გათვალისწინებით, საშროა, სასკოლო კადრების მუდმივი მომზადება და არსებითი კადრების განაცვლება, მოტივაციისა და სწავლის ხარისხის გაუმჯობესების მიზნით.

ცენი აზრით, განათლების სამინისტროს მიერ განხორციელებული „საშერვატო პოლიტიკის“ პროგრამა ზალიან მნიშვნელოვანია ეთნიკური უმცირესობების სკოლებისათვის სამომავლო სასკოლო კადრების მომზადების მხრივ. ამ პროგრამის გააჩნია როგორც დადებითი, ასევე უარყოფითი მხარეებიც. მაგრამ მთავარია ისაა, რომ იმ სტუდენტებისაგან, რომლებიც „საშერვატო პოლიტიკის“ ფარგლებში სწავლობენ მხრით ბილინგვური განათლებისათვის საშრო კვალიფიციური კადრები. სწორედ მათ და განაცვლიონ სამომავლოდ აქლანდელი ბილინგვური პროგრამების მასწავლებლები და ისინი უნდა იყვნენ მომავალი სასკოლო ადამიანური რესურსად. ასეთი სედეგების მიხედვით შესაძლებელია, ტუკი არსებითი

საგანმანათლებლო პოლიტიკა კიდევ ერთხელ გაანალიზდება და უფრო კარგად დაგეგმება, უფრო მეტი ყურადღება დაეძმობა „საშერვატო პოლიტიკის“ სტუდენტების სწავლის ხარისხის გაუმჯობესებას.

კვლევების სედეგების მიხედვით, აგრეთვე მნიშვნელოვანი პრობლემა მსობლებისა და ტემის გართობა ეროვნული უმცირესობების დასახლებულ რეგიონებში. ჯერ კიდევ 2010 წელს კატარებულმა კვლევამ (ტაბატაზე, 2010) აცენა, რომ ამ მიმართებით სერიოზული პრობლემები აკვს არაერთი სკოლა. ცენს მიერ კატარებულმა კვლევამ კიდევ უფრო ნათელი გახადა მსობლების მოტივაციის დაბალი დონე, რაც უდიდესი ხელისშეშელი ფაქტორია სახელმწიფოს სწავლისა და ზოგადი სწავლების პროცესში. საშროა, დაგეგმოს და მომზადდეს ისეთი პროგრამები, რომლებიც მსობებს მიუთითებს ინფორმაციას მათთვის და მათი სწავლებისათვის გართობის მნიშვნელობაზე და მათი როლის შესახებ სასკოლო ცხოვრებაში. მსობების მხრიდან გართობის არცოდნის გათვალისწინებით, საშროა განათლების სამინისტროს და არასამთავრობო ორგანიზაციებმა მიმდინარე ბილინგვური პროგრამების პარალელურად, იზრუნონ მსობების განათლებაზე, მათი მოტივაციის ამაღლებაზე, დაინახონ სახელმწიფოს სწავლის აუცილებლობა.

ცენმა კვლევამ აცენა, რომ, მიუხედავად სახელმწიფოს მხრიდან უფრო პროგრამების განხორციელებისა არმოქმედების პრობლემებისა, ბილინგვური

programebis fargl ebSi, moswavl eebis enobrivi kompetenciebi da akademiuri miRwevebi qarTul enaSi SedarebiT maRali a, vidre submersiis programis moswavl eebis miRwevebi. am faqts amwvavebs submersiis programis ganxorciel ebis procesSi aRmocenili bevri xarvezi da probl emac, roml ebic myisier reaqcias moiTxovs ganaTI ebis politikis Semqmnel ebisgan. sasurvel ia, kidev erTxel gaanal izdes submersiis, rogorc „susti“ bilingvuri programis ganxorciel ebis saWiroeba, vinaidan aseTi tipis skol ebSi araqarTul enovani moswavl eebi verc akademiur warmatebebs aRweven da verc qarTul enas swavl oben srul yofil ad. amas emateba isic, rom maT gverdiT myofi qarTul enovani moswavl eebic CamorCebian programul masal as, rasac miyavart ormxriv danakargamde - swavlis dasasrulis ver miviRebT verc qarTul ad mosaubre araqarTvel ebs da verc swavl aSi warmatebul qarTul enovan moswavl eebis.

rogorc zemoT aRiniSna, kvl eebiT dadasturebul ia, rom submersiis programa msofil ioSi warumatebl ad iTvl eba: mis fargl ebSi ver miRweva maRali donis kognituri ganvitareba da moswavl eebis akademiuri miRwevebic Zal ian dabal ia. Cven mier Catarebul ma mciemasStabianma kvl evam asaxais probl emebi da miRwevebi, roml ebic Tan axl avs rogorc saxel mwifo enis mxardamWeri bilingvuri programebis ganxorciel ebas, agreTve submersiis pro-

gramas. maTma Sedarebam ki aCvena bilingvuri programis Sedegebis upiratesoba submersiis programis SedegebTan.

warmodgenili Sedegebis gaTval iswinebiT, mivediT im daskvnamde, rom sworad dagegmili da ganxorciel ebuli bilingvuri programebiT SevZl ebT erovnul i umciresobebis enobrivi codnis amaRl ebas da aqtiur Cartvas saqarTvel os saxel mwifo cxovrebaSi, xel s SevwyobT maT integracias qarTvel erTan da maTi adamanuri potencial is realizacias saqarTvel os fargl ebSi.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- ბაგაური, 2010 – ბაგური ი., submersia - ბილინგვური განათლების სუსტი პროგრამა. *ჟურნალი ბილინგვური განათლება*, # 1, 2010 [Online] Available: <http://www.bilingualeducation.ge/articles/id/15> [Accessed 19 April 2012]
- ბეიკერი, 2010 – ბეიკერი კ., ბილინგვური განათლება და ბილინგვიზმის საფუძვლიანი მეოთხე გამოცემა, ტბ., 2010.
- გორგაზე, 2012 - გორგაზე ნ., doneebad dayofil i wignebi da matimniSvnel oba kiTxvis unarebis ganvitarebaSi. [online] *ჟურნალი ბილინგვური განათლება*, # 9, 2012, გვ. 13-26. Available: <http://www.bilingualeducation.ge/articles/id/189> [Accessed 4 July 2012]
- ტაბათაზე, 2010 - ტაბათაზე ს., ბილინგვური განათლების პროგრამები; რარცევანი აკვთსაყარტველი ოსისაჯარო სკოლებს. *ჟურნალი ბილინგვური განათლება* №1, 2010 [Online] <http://www.bilingualeducation.ge/articles/id/13> [Accessed 18 April 2012]
- ტაბათაზე, სუბიტაზე, 2010 – ტაბათაზე ს. & სუბიტაზე.ი. მეორე ენის სწავლისა და ათვისების თეორიები. *ჟურნალი ბილინგვური განათლება* # 4, 2010 [Online] Available: <http://www.bilingualeducation.ge/articles/id/63> [Accessed 13 May 2012]
- სუბიტაზე, 2011 - სუბიტაზე. ი., enobrivi politikasaqarTveli ოსი და სახელმწიფო ენის სწავლების პროცესის არსებული სირთულეები. *ჟურნალი ბილინგვური განათლება* 6, 2010 [online] Available: <http://www.bilingualeducation.ge/articles/goto/2011-3> [Accessed 15 May 2012]
- ფაზიო, ლისტერი, 1995 - Fazio. L & Lyster.R, Immersion and Submersion Classrooms: A Comparison of Instructional Practises in Language Arts, 1995

Elene Jajanidze

*Center for Civil Integration
and Inter-Ethnic Relations*

Bilingual programs and Submersion education for ethnic minorities in Georgia

ABSTRACT

The article argues the necessity of learning the state language by the ethnic minorities and bilingual education as a important way for their integration in Georgia. The article also shows the comparison between submersion program and the current bilingual programs. The purpose of the article is to describe problems and achievements in process of bilingual program implementation for an improvement quality of bilingual education. The objective of the research is to analyze the problems and challenges in the process of teaching state language. The subject of the research is to compare the results of Georgian language supporting programs with submersion program, student's academic achievements and language possession levels.